

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΧΕ ΓΕΙΑ

Μάννα γλυκειά, σ' άφίνω γε ά! στον πόλεμο μαζί μου
παίρνω άκριβό μου φυλαχτό, μαννούλα, την ευχή σου.
Κι' αν σβυώνται γύρω μου οι σεριές κ' ή θάλασσα πλα-

[ταίνει

τώρα πού τó πλεούμενο τραβάει. δέ σβύσαι έσύ.
Σέ βλέπω άκόμα άμίλητη, χλωμή και νά μου γνέφεις
μέ τ' άσπρο τó μαντήλι σου στό περιγιαλί ύρθή.
Κι' όσο κι' αν φύγω μακριά πάντα μπροστά μου θάσαι.
Κι' αν ίσως, μάννα, ζωντανός και νικητής γυρίσω,
μέ την καρδιά πεσάμενη θύρθω ξανά κοντά σου
και τó κλαδί τó δάφνινο στά πόδια σου θ' άφίσω.
Είπε δικό σου, μάννα μου, ή δόξα είναι δικιά σου.
'Εού είσαι εκείνη π' όδηγής σε τυήτες τις στιγμές
γιατί σαν Πλάστης φύσηξες στην άγορη ψυχή μου,
τις πιό τρανές, μαννούλα μου, κ' ευγενικές πνοές.

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Ός τά ντουφέκια σώπασαν κ' ή χλαλοή έβουβάθη,
Στηθήκανε στην άπλωσιά του κάμπου οι σκηνές.
Κι' άσπρολογούν μέσ στου βραδιού τó σύθαμιο στό χόμα
Πού μ' αίμα δοξογέννητες τó πότισαν πληγές.

Και τής μπαρούτης γύραθε ή μυρουδιά, θυμίζει
Τών ντουφεκιών τó λάλημα σά μάρτσα ρηγιτιά.
Και του γαιμάτου ή μυρουδιά θρασα και πλημμυρίζει
Μέ θάλασσα βαρυόβογγη κάθε ψυχή πλατειά.

Του κοιμισμένου άγωνιστή τó ταπεινό τσαντήρι
Μέσα του κρύβει δάλακαιρον τόν κόσμο τόν πλατύ.
Δέν έχει σκέπη ταπεινή τή σκέπη του, παρ' έχει
Τόν ουρανό, πού σκίζει τον περήφανο πουλί.

Μέ τά φτερά του Όνειρου του άετός ό στρατιώτης
Ότου τόν κόσμο άναμετρεί σά μόνος βασιλιάς.
Κι' άντιλαλούνε γύρω του τής νίκης οι Παιάδες
Κ' ή άνατριχίλα ζώνει τον μιάς άφραστης χαράς.

Κι' άπάνω άπ' τó κεφάλι του, μονάχη αυτή ψηλά του,
Όρθή ή Πατρίδα μέσ στό φώς θριάμβου τόν θεωρεί,
Τόν λούζει μέ τή λάμψη της κ' έχει τó χαμογέοιο
Τής μάννας, και τής διαλεχτής τή γλύκα τήν κρυφή.

Κι' ένώ για μάχες άγνωστες ή σάλπιγγα άντηχάει,
Σφίγγει στό χέρι τ' όπλο του και γίγαντας ξυπνάει.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Μά ή πόρτα δέν άνοιγε. Και ή κυρά Έπιστήμη,
έφανταζότου, τδβλεπε ξάστερα, σά νάταν οι
τοιχοι του σπιτιού διάφανοι και σά νάταν ψηλή τό-
σο, ώστε νά φτάνουν τά μάτια της στό πάτωμα τάλ-
λο, τί έγινότου μέσα. Και δέν άνοιγε.

Και τώρα τήν έδλεπαν άπ' έλα τά παράθυρα,
άπ' έλες τις πόρτες, ό κόσμος βαρύθυμος, πώς έ-
δερνότου άπελπισμένα, άδύνατη, μπροστά στην
κλεισμένη τήν πόρτα πού ήταν πάρα στέρεη, και
συχνά οι άθροποι έλέγαν άναμεταξύ τους: «Ή
καυμένη ή μάννα!» Τέλος άπό τó σπίτι του Άν-
τρέα άνοιξε, πάνου άπό τó κεφάλι της ένα παράθυ-
ρο. Κι' έλομεμιάς ή όργή της έπεσε. Τήν είχαν
άκούσει.

«Έλα μωρή, σκύλλα, σπίτι μας», είπε μέ βρα-
χινή φωνή άδυνατίζοντας έπειτα άπ' έλον τόν πόλε-
μο «δέν σου κάνω τίποτα».

Ή Ρήνη εκλαιγε πικρά στό παράθυρο και δέν
της άπάντησε. Μά άντίς ό Άντρέας άχνός και τα-
ραγμένος της είπε μέ τρεμάμενη φωνή, φοβισμένος
σά νάπρεπε νά κάμει εκείνην τή στιγμή φονικό:

«Είπε γυναίκα μου! Θά τή στεφανώσω!»

«Άχ!» έκαμε ή μάννα κ' έσωριάστηκε στό κα-
τώφλι.

Όλος ό κόσμος έσώπαινε ύποφέροντας της
γυναίκος τή λύπη, σά νά μην είχε έλος παρά μίαν
καρδιά πού νά χτυπούσε στή μέση της δημιουργίας.
Όλοι έπρόσμεναν τó τέλος.

Ή κυρά Έπιστήμη, έσηκονότου τώρα, ντρο-
πιασμένη έσκέπασε μέ τó μαντήλι του κεφαλιού
της έλο τó πρόσωπό της, και καλανταρίζοντας έ-
παιρνε πάλι τó δρόμο του σπιτιού της. Μία στιγμή
έσταμάτησε και χωρίς νά σηκώσει τó κεφάλι, είπε
άναστενάζοντας:

«Δέν σε δίνω κατάρρα· μά ξέρε το, Άντρέα· έ-
χει τρακόσια τάλλαρα, ούτε ένα λεπτό περσότερο·
κάμε ό,τι θέλεις».

«Δέν θέλω τίποτα», της άπάντησε, άπό τó πα-
ράθυρο ό νέος πού εκείνην τή στιγμή ή καρδιά του
άνοιξε, χορταμένη άγάπη κ' έτοιμη νά συμπονέσει
τή θλίψη κάθε πλασμάτου. «Δέν θέλω τίποτα» είπε.

Ή μάννα έφευγε· και τώρα μέσα στά δάκρυα
της ή Ρήνη έχαμογελούσε παρηγορημένη και τόν
άγκάλιασε μέ πάθος και τούπε:

«Ό Άντρέα! Δουλευταδες είμαστε, ποιόνε έ-
χουμε άνάγκη;»

Είχε πιάσει ό χειμώνας. Ένας χειμώνας βρεχά-
μενος, κρύος, νοτερός περίλυπος. Ή κυρά Έπιστήμη
επίγγαινε κάθε αύγή στό έργοστάσιο, στό σπίτι
τις δουλειές της Ρήνης τις έκανε τώρα ή δεύτερη
θυγατέρα πού γι' αυτό τήν είχε βγάλει άπό τó σκο-

(*) Κοίταξε αριθ. 487, 488, 489, 490 και 491.

λειο· στην ταβέρνα πού Τραγούδη κάθε βράδυ έσυναζότου ο κόσμος κ' έτρωγε κ' έπινε, κ' έτραγουδούσε και έμεθούσε· τές σπάνιες Κυριακάδες όταν έβγαινε ο ήλιος έκαθόνταν άκόμα οί ίδιες νοικοκυρές στη μικρή πλατεία του προάστειου, μόνο ή κυρά Έπιστήμη πούχε γίνει πλιό σοβαρή και πού τώρα ποτέ δέν έγελούσε, δέν έπήγαινε μαζί τους, παρ' έκαθότου σπίτι της προσμένοντας τον άντρα της να γυρίσει μεθυσμένος. Μά ή κυβέρνηση του Κορφιάτη ύπουργού είχε πέσει. Το νησί, όπως όλοι το πρόβλεπαν πούχε δώσει και τους όχτώ βουλευτάδες, μά οί άλλες οί έπαρχίες βαρεμένες ν' άκούν από τόσα χρόνια τά ίδια τά όνόματα, έθύμήθηκαν ένα γέροντα παληό πρωθυπουργό, πού πονηρά έταξε λαγούς με πετραχήλια, και το κόμμα τάλλο είχε πάθει «πανωλεθρία».

Τώρα στο Μαντούκι το λαθρεμπόριο το κυνηγούσαν.

Κ' ήταν μία Κυριακή απόγιομα προς τις Άποκρηές. Έβρεχε κ' έκανε κρύο. Τυλιγμένος σέ δύο παληές χοντρές γιακέτες, ο Σπύρος, ο μπάρμπας του Άντρέα, είχε πάει να βρει την κυρά Έπιστήμη, κ' έμιλούσαν τώρα οί δύο τους στη μικρή κάμαρα πού έχρησίμευε για τραπεζαρία και σαλόνι.

«Πότε το στεφάνωμα» είχε ρωτήσει ή νοικοκυρά, άφου έστειλε τά παιδιά της στη γειτόνισσα για να μπορεί να μιλεί έλεύτερα·

«Θ' άσπρίσει το μάτι τους, όσο να ιδούνε στεφάνι» τής άποκρίθηκε πονηρά καθίζοντας μπρός στο τραπέζι και χαϊδεύοντας το πυκνό του μουστάκι· «οί δουλειές πάνε κακά, ψυχρά, κι' ανάποδα».

«Και δέν τ'όταξε; και δέν είπε πως δέ θέλει μήτε προίκα;»

«Τ'όπε, συμπεθέρα· μά σκέψου: τί καιροί δυστυχημένοι. Κλεισούρα, συμπεθέρα, έξαιτίας του καιρού, έξαιτίας τ' αρχής πού κυνηγάει τώρα σ' αλυσιασμένη! Η Κυβέρνησή μας έπεσε, το ξέρεις· κ' έστειλανε έδω, συμπεθέρα, έναν ένωματάρχη πούχει όλον το διάλο μέσα του. Θέλει να μάς ξεπαστρέψει. Θέλει, λέει, ή Κυβέρνηση ή τωρεινή να το χαλάσει το λαθρεμπόριο, γιατί είναι, λέει, μία μεγάλη πληγή για το έθνος. Ψέματά τους όλα! Άλλου, στην πατρίδα τους, και οί τωρεινοί οί ύπουργοί θα προστατεύουνε τ' ανθρώπους τους. Πως να κάμουνε; Έμεις, συμπεθέρα, ειμάστεμε ή ψυχή σέ κάθε κόμμα, κ' έδω και στη χώρα και στα χωριά· ο κόσμος είναι σαν το κοπάδι· όπου το ρίξουμε, εκεί πάει. Έμεις το κάνουμε στο' εκλογές αυτό πού λένε το «ρέγμα» πάει να πει το έμπρος του νερού, γιατί ο κόσμος είναι σαν το ξέχειλο ποτάμι τον καιρό πού πάει και ψηφίζει. Μ' έκατάλαθες, συμπεθέρα; Χωρίς έμάς, το λοιπό, τίποτα κόμμα· κι' ας λένε δτι θέλουνε οί φημερίδες οί ψευτρες· κ' οί κουδεντιαστές οί ύποκριτάδες: μωρέ καμία κυβέρνηση δέν το κυνηγάει το λαθρεμπόριο. Τσου λαθρέμπορους πού δέν είναι από το κόμμα της, ναί· το λαθρεμπόριο, όχι. — Δέν είναι αλήθεια, συμπεθέρα;»

«Ναί», το άποκρίθηκε άδιάφορη και βαρεμέ-

νη ν' άκούει όλην αυτή την πολυλογία· «μά πές μου κάλλιο, πότε τη στεφανώνει;»

«Θάρθουμε άγάλια άγάλια και σ' αυτό, συμπεθέρα· μά δέ σουπα; Θ' άργήσει, θ' άργήσει. Ήτανε κουτό αυτό το παιδί, από την αρχή του. Το λοιπό σουλεγα, συμπεθέρα, δέν το κυνηγάει κανένας το λαθρεμπόριο· ψέματά τους. Έμπόριο είναι κι' αυτό, τόσο τίμιο όσο και τάλλο. Και να πούμε την άγια την αλήθεια, πού δέν τήνε λέει κανένας, μούτε και σωστό δέν είναι να κυνηγιέται. Είναι ή εύκολία του κόσμου· τότε γλυτόνει από τ' άδικους τσου φόρους. Τι πάει να πει κι' α φάνε λίγα λιγώτερα στην Άνθήνα όλοι εκείνοι οί χάρτιδες; Ός και οί ίδιοι πού φωνάζουνε τά μύρια και πού κάνουνε ένα στόμα τόσο (κ' έκαμε μία χειρονομία) σ' α βρούνε ένα είδος φτηνό, δέν τάγοράζουμε λές; Καλά είσαι! Παράδειμα οί κυράδες, πού τσου παίρνεις στη χώρα τη ζάχαρη κι' όλα τάλλα· δέ σου λένε σπολάντη; Μά έδω ο νωματάρχης έχει το διάλο μέσα του. Θέλει γλέπεις προβιδοασμό. Γαλόνια πού λές του τάξανε κι' α τουνου, και μάσε κυνηγάει ανήμερα. Και ο καιρός; βρωμερός, συμπεθέρα· μάς απέθανε έφέτος όλον το χειμώνα. Κλεισούρα και νήστεια. Και πάλε είμαστε άξιοι και τσου γελούσαμε· και το νωματάρχη και τον καιρό. Πως να κάμουμε; Τάλλαρα δέν είχαμε, για να στεφανωθεί ο Άντρέας· έδουλεύαμε για να τ'ά βάλουμε άπάνου. Οί χαρές θέλουνε έξοδα, όσο οικονομικά κι' αν πάει κανένας· σ' όλον τον κόσμο, και στο Μ'ούκι το ίδιο, θέλουνε έξοδα· δέν είναι έτσι;»

«Η κυρά Έπιστήμη έκαμε να τον αντισκόψει· μά δέν την άφηκε· «Μωρέ ξέρω τί θα μου πεις»· ξακολούθησε, «μά δέ μπορούσε, να ζεις, να τ'ά κ'άμει! είτε γώ δέν τον άφρινα. Να στεφανωθεί μία νύχτα σ' α μπαντίδος; Αυτό δέν τ'όκαμε κανένας από το σπίτι μας και ν' αρχινήσουμε έμεις; Κι' όβολ' α δέν είχαμε· το ξέρεις ως και ή άφεντιά σου. Τ'ά χρέγια του πατέρα του μάς έτρώγανε τσοι κόπο· μας. Έμπορευομάστενε ξένο χρήμα· πλέρωνε διάφορα, πλέρωνε ανθρώπους, ζουμιές από δώ, ζουμιές από κει, και το θεόψωμο· δέν άπόμενε τίποτα. Λέω καλά; Κι' ο κούταυλος ο άνιψιός μου όλο εκήρυχνε πού δέν ήθελε προικιά· δέν ήθελε, λέει να κάμει κακή φιγούρα μία φορά πού τ'όχε φωνάξει».

«Και τώρα θέλει», είπε ή γυναίκα κουνώντας σοβαρά το κεφάλι, καταλαβαίνοντας πού έμελλε να τελειώσει όλη αυτή ή πολυλογία.

«Άφησέ με, μωρή χριστιανή, να τελειώσω· δέν τα ξέρεις άκόμα όλα μας τ'ά βάσανα».

«Δέ δίνω».

«Μωρέ μη δώκεις, πάει καλά· κάμε δτι σέ φωτίσει ο Θεός· μη στοχαστείς πού θα σέ πιάνει κανένας από το λαιμό; Το λοιπό, δέν ήθελε να γυρέψει. Έπρόσμενε να κερδίσει τ'ά έξοδά του ο κακομοίρης· κι' όλο κλεισούρα κι' όλο κυνήγι. Έτσι τ'άφερε ή άποχή. Του τάχα πει έγώ: «Η άγάπη μοναχή της δέ θρέφει. Μωρέ, πάρε, τούλεγα το προικίο σου.— Όχι. Μωρέ έσύ πρέπει να πλερώσεις εθε χρωστάς. Τ'αν πιτάν όχι. Τώρα είναι καλά. Γιατί, συμπεθέρα, έδω στα μπόργα, όπως και στη χώρα,

βλέπεις, αν έχει ένας χρέγια, ο άλλος τότε κυνηγάει, τότε αποφασίζει, τότε χώνει στη φυλακή, του παίρνει το πράμα του, το σπίτι του, αν έχει. Δεν είναι, που λές, σά στά χωριά. Οί χωριάτες έγινήκανε δασκάλοι μας. Έσταθήκανε πονηροί, κ' έσυνενωθήκανε δλοι για να μην πλερόνει κανένας, κι ούτε φυλακή πάνε, ούτε αφήνουνε να τσου γίνει κατάσχεση. Σ' αυτό φυσικά τσου προστατεύει και κάθε κυβέρνηση, για τσοι ψήφοι! Έδω αυτός ο καιρός δεν ήρθε ακόμα».

«Μ' έχτίκασε απόψε» ειπε με το νοῦ της η κυρά Έπιστήμη.

«Τί λίμα είναι αυτή!» Κι' ανυπομονώντας: «Πέσμου, Σπύρο», τοῦπε, «τί λέει η Ρήνη σ' αυτήν τη σνενοχώρια;»

«Η Ρήνη; τί να πει κι' αυτό το φλιμμένο! Ο Θεός τση δίνει απομονή. Κλαίει, κάνει, μα τί; Κάθεται κλεισμένη σπίτι και που να πάει, συμπέθερε, η φλίθερη, άστεφάνωτη, καθώς είναι; ντρέπεται κι' δλας τον κόσμο. Τί να κάμει; κι' δλο λέει για το στεφάνι. Μα τώρα στεφάνι;»

«Τί τώρα;» έρώτησε ανήσυχη.

«Θάρθουμε και σ' αυτό, συμπεθέρα, απομονή. Ως τώρα κουτσά, στραβά κάπως επηαίνανε τα πράματα: δπως, να ποῦμε, πάνε δλα τ' άθρωπινά τα πράματα. Πάντα κάτι κάτι έδάξαμε στην μπάντα. Στο ύστερο θα το κάναμε το στεφάνωμα. Θα δουλεύαμε μέρα νύχτα για τα χρέγια, σε κάνα δύο χρόνια θα περφετε η θα ψόφουνε κι' ο παληογέροντας που μάς κυβερνάει. ο ύπουργός μας θα μάς έδιαφέντευε πάλε, και θα έκερδίξαμε ξεγνοιαστοί δσο ήθέλαμε. Τώρα η Ρήνη σου λέει: δχι έτσι: δχι μ' έλπίδες μοναχά. δε βγαίνει τίποτα δξω. Είμαστε, λέει, δουλευτάδες; Ναί; δεν έχουμε ανάγκη κανένανε. Άς τήνε στεφανώσει, λέει, μία νύχτα κι' ας τάφήσουμε να χαθεῦνε τα σπία που μάς τρώνε. κι' ας ζήσουμε κ' έμεις σαν τους φτωχούς τσ' άλλουούς».

«Και δε λέει καλά;»

«Καλά λέει. Μα το έρτζι μας; Να ξεπέσουμε από ανημπόρεια για να γελοῦνε οί δχτροί μας! Ά δχι. Αυτό δεν τον αφήνω τον άνιψιό μου να το κάμει. Κάλλιο ας κάτσει πάντα του άστεφάνωτος. Να πάμε κ' έμεις με τα μυαλά τα γυναίκια! Τί έκάμαμε τότες; Τίποτας. Ο άντρας, συμπεθέρα, είναι εκείνος που διευτώνει το σπίτι. η γυναίκα κάθεται και κουναρει τα παιδιά της. Όχι; Άντις, έχει άλλες ιδέες η Ρήνη, άλλες έμεις. Λέει να δουλεύει κι' αυτή. Μα ποιός βαστάει αυτήν την καταφρόνια. Ούτε άδερφή μου, ούτε η μάνα μου, ούτε η νύφη μου, ούτε οί άνιψιές μου δεν ξενοδουλέψανε, και ν' άρχινήσουμε τώρα».

«Η κυρά Έπιστήμη έβηξε στενοχωρημένη. Όλα αυτά τάξερε, είξερε και περσότερα. τί την έσκότιζε τώρα αυτός ο πονηρός ο άθρωπος. Άπό μακρυά έκαταλάβαινε τί τον έκανε να μιλει και που έμελλε να τελειώσει. Η Ρήνη κι' ο Άντρέας είχαν φτώχια. Γι' αυτό δεν έστεφανονόνταν. Έπρεπε αν ήθελε το καλό τους η ίδια να φροντίξει. Ναί, μα ήταν γελασμένοι.

(Ακολουθεί)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοχτήτης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το έξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συνδρομές (1 δρ την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ά δεν προπλερώσει την συνδρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίόσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τα πραχτορεία των Έφημερίδων.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Στη συζήτηση Χριστουλάκη—Γρανίτσα είχα κάμει μια πρόσθετη παρεμβασούλα με μια παρένθεση στο άρθρο μου που δημοσιεύτηκε στον άριθ. 485 του «Νουμά». Άπάνου σ' αυτή θα ήθελα να πω δυο λέξεις, γιατί φοβοῦμαι πως ο κ. Γρανίτσας με παρεξήγησε, ίσως γιατί δεν παρακολούθησε τα προηγούμενα άρθρα μου που είχαν δημοσιευτεί στο «Νουμά» που εγω φυσικά εταν τόσο σύντομα ανάφερνα τους πολιτικούς σύλλογους προϋπόθετα. Ο κ. Γρανίτσας εϋλογάει το Θεό που το σχέδιο του Βενιζέλου για τους Πολ. σύλλογους δεν πραγματοποιήθηκε. αν οί σύλλογοι αυτοί που τους θεωρεί ο κ. Γ. παραπάτημα θα έπρόκειτο να χουνε τον τύπο της περιώνυμης Λέσκης των Φιλελευτέρων—ναν τον εϋλογήσουμε μαζί. Μα εγω δεν τους ενοῦσα τέτοιους. κάθε άλλο παρά θα εΐταν εκεί άνακατεμένοι ιδιοχτήτες, καλλιεργητές, βιομήχανοι κ' εργάτες. Αυτό ακριβώς χτυπώ, αυτό που γίνεται πραγματικά σήμερα στο βενιζελικό κόμμα—που γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν έχει, δεν μπορεί να χει σταθερή έσωτερική πολιτική, άφοῦ δεν αντιπροσωπεύει μια ώρισμένη τάξη με ώρισμένα συμφέροντα, δπως τα περσότερα πολιτικά κόμματα άρχων του πολιτισμένου κόσμου. Οί πολιτικοί σύλλογοι, που φαντάζομαι εγω, θα είναι φιλελεύτεροι, θα έχουνε